

presos: «a punta de dia una fredor somorta em va desvetllar --- ens acostàvem cap a Espanya: tot havia canviat i *us basto a dir* que les muntanyes havien saltat cap a la banda dreta» (relació *Cap al Desterro*, novembre 1897, p. 18); i *Presons Imag.*, 148; o en el mallorquí colloquial («ton pare *bastarà* venir» 'suposo que vindrà' *AlcM*).

Aquesta ampla i vària gamma d'accepcions populars i conservadores no ens farà perdre de vista que en totes les llengües romàniques, i no menys en català, el sentit bàsic i més estès ha estat ja des d'antic el de 'ser suficient', ll. *sufficere*: «*vasta* a cada hu, com serà entre ls bons, que-y conserve tota bonea --- e *vasta* ---», trad. ll. «*sufficit* enim cuilibet apud bonos --- reservari ---», Andreu el Capellà (*De Amore*, p. 55 bis), «si les partz se convenien, que la paixera que ja es feyta, *bastés* per lo rech --- e si no *bastava*, adoncs, a comunes despeses» (any 1315, corresp. de Perpinyà, P. Vidal, *RLR xxx*, 273), i ja en Llull, *Contempl.*, 319.7, i avui més o menys encara pertot, si bé potser amb més vivacitat a les Illes (tal menja «no *bast*a per untar-se es morros», dicc. Mall. de Figuera, «alcansar, ser suficient», Pz. Cabrero, *Guia de Ibiza*). Abstinguem-nos solament de creure que aquest és un sentit fix, i conscients de la importància dels altres, no dubtarem de l'enllaç amb el mot grec.

Cal, en efecte, descartar altres etimologies.<sup>6</sup> De les quals l'única que pot retenir l'atenció és la teoria de M-Lübke en *W. u. S.* I (1909), 32-33, que tendia a identificar-lo amb *BASTIR* (i per tant amb *bast*a 'cosidura' i l'adjectiu *bast*), d'origen germànic ('cosir', 'sargir', 'trenar, entreteixir'), teoria que ha quedat desvirtuada després de l'estudi de Schuchardt i les dades i arguments aportats per nosaltres (DCEC, i ara), car aquesta explicació difícilment podia donar compte de la terminació en -ARE i del desenrotllament semàntic; de manera que el mateix M-Lübke en el *REW* (984) s'abstingué ja de recomanar-la contra l'explicació de Schuchardt tot renunciant a escollir entre les dues i declarant insoluble el dubte. Solament en el sentit que ho pren Elise Richter, deixeble de M-Lübke, en *KJRPb.* xii i, 87-9, sembla ara sostenible la idea. Segons aquesta teoria, un cop coexistents en romànic les famílies parònimes de *BASTAR* (gr.) i *BASTIR* (germ.) s'influïren mútuament en llurs sentits posteriors i en llurs proliferacions més tardanes: a això se sumà encara el grup pre-romà de *BAST* substantiu (amb *bastard*), la inicial de *BASTAIX* (coincident amb el radical del nostre *BASTAR*) i des de més lluny la família de *BASTÓ*, acabant per formar un vast i complicat nus de mots romànics que de vegades ha actuat indistintament (especialment en la formació del cast. *abastecer* i els seus derivats). De tota manera, en l'essencial els diversos confluents han restat separats, pel que fa a l'extensió geogràfica de cada un, i essencialment en llur proliferació semàntica.

DERIV.: *Bastant* 'suficient' adj. [1284, *Blanquerna*, 78.6], «¿no membra a vós que l bisbe de Barchinona e yo, ab *bastant* poder que de mon senyor lo rey

d'Aragó n'avíam, vos feem homenage?», doc. de 1323 (Finke, *Acta Arag.* II, 585), i encara mantingut en la cançó popular en el Princ.;<sup>7</sup> d'on l'ús adverbial en el sentit de 'força, assats' [Llull, *AlcM*], que no hi ha cap raó per creure castellanisme, com suposen alguns a València (on es diu *prou* amb aquest sentit); d'ací també *bastants* 'força nombrosos', i *bastant*, -anta, amb aplicació anàloga, que són més vius i corrents en el català central<sup>8</sup> i en mall. (*AlcM*, § 3a), però no estranys a l'ús valencià (S. Guarnier, *R. Val. Fil.* VI, 14). La llengua comuna, en conclusió, ha tendit, doncs, a distingir entre *prou* 'suficientment' i *bastant* 'força, considerablement', i no hi ha cap raó per no respectar aquesta tendència.

*Bastament* [Llull, i sovint en l'Edat Mitjana, *AlcM*; i ja en oc. ant., 1 cas en PSW]. *Bastament* m. 'provisió suficient' [S. XIII];<sup>9</sup> d'on la locució adverbial *a bastament* 'bastant, abundantament', que a nivell popular avui és sobretot viva a les Balears, però en els anys 1920-35 s'estengué molt en l'ús literari del català comú i central.<sup>10</sup> *+Bastança* 'bastament, provisió suficient', omès en l'*AlcM*, tot i que almenys en la locució composta *a bastança*, s'ha usat en català (*DAG*, *Dfa.*), igual que en italià (*a bastanza*).

*Abastar* en part intr., sobretot en la ll. antiga i en el llenguatge popular conservador, amb el sentit de 'ser suficient' (en quantitat),<sup>11</sup> també en el de 'ser prou fort',<sup>12</sup> però ha estat sempre més corrent com a transitiu en el sentit de 'proveir': «ab que del tresor de l'Esgleia vós m'abastets», Muntaner, *Cròn.*, capítol 23 (r. 33), i avui a Menorca («Déu *abast* aquesta taula de pa i vi» la benedicció familiar, Camps i Mercadal, *Folkl. Men.* I, 10); d'on l'adverbi *abastament* ja en *Blanquerna* II, 248.24; i especialment freqüent i normal en l'ús de 'agafar quelcom de distant' (*abasta'm* el fusell, *abastar* la fruita, *abastar* el barret en el penjador, etc.). D'on el derivat abstracte *abast*: [c. a l'a. 1700, *Const. de Cat.*, *AlcM*]: estar una cosa a l'*abast* d'algú, donar (l')*abast* a fer, donar l'*abast* a alguna cosa [1839, Lab.; *DAG*, *DBal.*, *AlcM*, c. 1900, escr. Renaix.]; *+l'abast* d'una qüestió, d'un treball, etc. [molt usat des de c. 1925, rar abans, i encara no registrat en *AlcM*, *Dfa.*, *DAG*, etc.]. *Abastir* 'proveir', poc castís i d'ús limitat, si no és a València [no *DAG*, *Dfa.*], on ha estat força usat des de Ros com a calc del cast. *abastecer* [aquest 1570].

<sup>1</sup> Per ex. ja en *Blanquerna* (escrit cap a 1284) apareix en tota mena d'usos, p. ex. I, 172, veg-ne infra molts més d'aquesta novella. Crec recordar-ne casos en les *Vides Ross.* (en tot cas n'hi ha d'*abastar* intr., veg. infra). I des de primers del XIV el trobem en una infinitat de textos de tota mena (1320, cartes rossell., p. p. Pere Vidal, *RLR xxxii*, 411, etc.). — <sup>2</sup> Sens dubte es nota que l'exemple de *bastar* més antic i exactament datable (c. 1200, en *las Razós de Trobar*, «ieu vos dic que en neguna ren, pos *bast*a ni ben i sta, non devon ren ostar ni mais metre», Appel, *Chrest.*, 123.16) és degut al català Ramon Vidal de Besalú. Però el participi *bastant* i l'adverbi *bastament* figuren en el Breviari